

Оксана Дивущак

аспірант кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ Президентів України

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІІ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ

Вивчено рівень обізнаності населення з торгівлею людьми та оцінку сприйняття проблеми, здійснено аналіз Закону України «Про протидію торгівлі людьми» та Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року у контексті їх наповнення заходами інформаційного характеру, засобами зниження рівня вразливості населення. З'ясовано причини торгівлі людьми, розглянуто стан проблеми та можливі шляхи попередження в Україні. Досліджено вплив поінформованості громадян на поширення проблеми, визначені основні групи ризику. Запропоновано теоретичні підходи щодо подолання шляхом превентивної роботи та ефективної комунікації з населенням.

Ключові слова: торгівля людьми, протидія торгівлі людьми, інформаційна кампанія, державна політика.

Oksana Dyvushchak

*PhD student of the European integration Department,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine*

PUBLIC POLICY INFORMATION SUPPORT IN COMBATING HUMAN TRAFFICKING IN UKRAINE

The UN crime-fighting office announced that 2.4 million people across the globe are victims of human trafficking at any one time, and 80 percent of them are being exploited as sexual slaves.

Learning about human trafficking, the forms of existing slavery, and the efforts to combat trafficking are vital first steps in the anti-trafficking movement. Next, inform others: family, children, parents, friends, and co-workers.

Society called on civil society, the private sector and the media to step up efforts to bring an end to human trafficking, calling it «an appalling form of human rights abuse».

Whether the government of the country has adopted measures to prevent severe forms of trafficking in persons, such as measures to inform and educate the public, including potential victims, about the causes and consequences of severe forms of trafficking in persons.

The article aims of the level of awareness of population with combating trafficking, the analysis of the Law of Ukraine «On combating trafficking in human beings», State social program of combating trafficking to 2015 year to in the context of their filling by the events of informative character, included with the aim of warning of combating trafficking, decline of level of vulnerability of population, overcoming. Found out reasons of trafficking and possible ways of combating considered in Ukraine. Certained the influence of awareness of citizens on distribution of problem, found out basic high-risk groups. Recommended theoretical approaches in relation to combating trafficking by preventive work and effective communication with a citizens.

The purpose of issue is to work toward the prevention of human trafficking, the protection of women and children who are at risk of becoming trafficking victims, and the development and strengthening of communities.

Trafficking in persons is not limited to the sex industry. This growing transnational crime also includes forced labor and involves significant violations of labor, public health, and human rights standards worldwide.

Agencies shall review their internal structures, personnel requirements, capabilities, information systems, professional education programs, training procedures, legislative authorities, and budgets to accommodate the provisions of this problem. Trafficking of persons is an evil requiring concerted and vigorous action by countries of origin, transit or destination, and by international organizations.

To define problems and analyze approaches of human trafficking were used national Ukrainian laws, scientific works, training materials and exit-polls.

Results reviewed that the issue with information of state policy to combat human trafficking in Ukraine highlighted enough.

Tasks of this issue:

- to study the development of awareness campaigns and information campaigns;*
- to identify communication measures of national combating trafficking policy planned for the prevention of this phenomenon;*
- to generate recommendations for further improvement of the actions in combating trafficking in persons.*

Negative role of human trafficking in Ukraine continues to play an insufficient awareness of Ukrainian citizens at this problem.

Non-governmental organizations play an important role in the fight against human trafficking: they have a certain autonomy and have experience of public involvement. Public attention – the key to success of the movement against human trafficking. All NGOs have one goal: to terminate human trafficking. Only through cooperation in this area in complex may solve the problem.

Results of the study of the International Organization for Migration in Ukraine showed us that 92% persons heard about the situation about forms of human trafficking, often only about sexual slavery, less heard about the labor slavery (82%) and even less – about using children (74%) and illegal adoption of children for their further exploitation (67%).

This degradation isn't limited to any social or economic class, religion, country, race, ethnicity, sex, gender, or age. Anyone can potentially fall prey. According to the exit-polls, wich were covered 2500 persons from 14 to 65 years old who presented

© Дивущак О. О., 2016.

six regions of Ukraine (West, Center, Kyiv-city, North, East, South) and that meet the following clusters: the information that should be disseminated to prevent trafficking people; risk groups; the most effective channels of communication.

The President, acting through ministers, shall establish and carry out programs to increase public awareness, particularly among potential victims of trafficking, of the dangers of trafficking and the protections that are available for victims of trafficking.

Recipients must imagine reality of human trafficking situations in their own lives. Being aware of the dangers can save lives, including your own.

Keywords: human trafficking, combating human trafficking, communication company, state policy against human trafficking.

Оксана Дивущак

аспирант кафедри європейської інтеграції

ОРИГУ НАГУ при Президенті України

ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ТОРГОВЛЕ ЛЮДЬМИ

Исучен урoвень осведoмленности населения о торговле людьми и оценка восприятия проблемы торговли людьми, проведен анализ Закона Украины «О противодействии торговле людьми», Государственной целевой социальной программы противодействия торговле людьми на период до 2015 года в контексте их наполненности мероприятиями и заданиями информационного характера, средствами снижения уровня уязвимости населения. Выяснены причины торговли людьми, рассмотрено состояние проблемы и возможные пути предупреждения в Украине. Исследовано влияние осведомленности граждан на распространение проблемы, определены основные группы риска. Предложены теоретические подходы относительно преодоления путем превентивной работы и эффективной коммуникации с населением.

Ключевые слова: торговля людьми, противодействие торговле людьми, информационная кампания, государственная политика.

Постановка проблеми

☞ Особи, які постраждали від торгівлі людьми, платять жакливу ціну – фізичні й психологічні травми, захворювання, втрата зв'язків з близькими і рідними, емоційні травми, наркозалежність, СНІД, соціальна дезадаптованість та життєва дезорієнтація.

Відповідно, торгівля людьми – грубе порушення прав людини, яке призводить до соціального руйнування особи.

☞ Проблему протидії торгівлі людьми в Україні активно досліджували такі вчені, як К. Левченко, О. Бандурка, О. Литвинов, А. Орлеан, Б. Лизогуб, В. Підгородинський, О. Святун та інші [1]. Історію становлення та розвитку міжнародної системи протидії торгівлі людьми та проблеми боротьби із цим транснаціональним злочиним вивчали у своїх працях С. Бородін, Л. Галенська, С. Гогель, В. Дерюжинський, Г. Ігнатенко, І. Карпець, В. Кудрявцев, І. Лукашук, Є. Ляхов, А. Наумов, В. Панов, Ю. Решетов та інші [3].

При визначенні проблеми й аналізу існуючих підходів щодо її вирішення були використані закони України, наукова та довідкова література, роботи провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, методичні матеріали, періодичні видання України та дані соціологічних досліджень.

☞ Вивчення зарубіжного і вітчизняного досвіду з проблематики торгівлі людьми в Україні дозволяє позначити перспективні наукові й методичні розробки в цій сфері. Результати проаналізованих вище наукових праць дають підстави стверджувати, що питання інформаційного забезпечення державної політики протидії торгівлі людьми в Україні висвітлені недостатньо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Враховуючи це, метою статті є комплексний аналіз засобів інформаційного забезпечення державної політики протидії торгівлі людьми в Україні.

Досягнення сформульованої мети дослідження зумовило розв'язання наступних завдань:

- вивчити питання розробки інформаційних кампаній та інформаційного забезпечення супроводження Закону України «Про протидію торгівлі людьми»;
- визначити комунікативні заходи державної політики протидії торгівлі людьми, які здійснюються (планується здійснити) з метою попередження цього явища;
- сформулювати рекомендації щодо подальшого удосконалення дій відповідальних органів у сфері формування державної політики протидії торгівлі людьми та проведення інформаційних кампаній з цієї проблематики.

Таким чином, об'єктом дослідження виступає державна політика протидії торгівлі людьми в Україні, а предметом – інформаційне забезпечення цієї політики.

☞ Боротьба з торгівлею людьми була і залишається серед пріоритетів українського уряду та є одним з найважливіших завдань спеціально уповноважених органів. Новим викликом для України стало поширення таких ганебних явищ, як торгівля дітьми, залучення їх до проституції та порнографії.

В Україні серед внутрішніх та зовнішніх причин поширення торгівлі людьми спостерігаються позитивні зрушення. Абсолютно зрозуміло, що ліквідувати глобальні чинники цієї проблеми складно, практично неможливо. Але потрібно їх вивчати, розуміти, і враховувати в діяльності з протидії торгівлі людьми, обмежувати їх вплив.

Виклад основного матеріалу

Безпосереднє спілкування з особами, що бажають їхати працювати за кордон, і з тими, хто повернувся звідти, свідчить, що негативну роль у поширенні торгівлі людьми в Україні продовжує відігравати недостатня поінформованість українських громадян щодо проблеми торгівлі людьми, її видів, можливостей працевлаштування за кордоном, про наслідки нелегального перебування в інших країнах тощо.

Серед чинників, які ускладнюють ситуацію в Україні, можна відзначити той факт, що молоді люди не бачать перспектив для життя та реалізації себе в українському суспільстві; батьки не бачать перспектив для своїх дітей; вища освіта не стає запорукою забезпеченого життя, а виїзд за кордон розглядається як умова не тільки вирішення тимчасових фінансових проблем родини, але й як стратегія життєвого шляху для молодого покоління.

Останнім часом Україна зробила великий крок вперед на шляху до забезпечення захисту прав і свобод людини, зокрема щодо протидії торгівлі людьми. Головним досягненням України в цій сфері стало прийняття Закону України «Про протидію торгівлі людьми» [2] та відповідних механізмів його реалізації (Порядок встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми [7], Порядок виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми [5], Порядок взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми [6]).

Одним із напрямків державної політики у сфері протидії торгівлі людьми, зазначеним в Законі, є попередження торгівлі людьми шляхом підвищення рівня обізнаності населення, превентивної роботи, зниження рівня вразливості населення та подолання попиту.

Так, стаття 10 згаданого Закону визначає наступні завдання у сфері попередження торгівлі людьми:

1) дослідження стану, причин і передумов поширення явища торгівлі людьми;

2) підвищення рівня обізнаності населення про причини та наслідки торгівлі людьми шляхом проведення інформаційних кампаній протидії торгівлі людьми серед населення, у тому числі серед дітей;

3) забезпечення регулювання процесів зовнішньої та внутрішньої трудової міграції [2].

Стаття 26 цього ж Закону з питань громадського контролю за виконанням законів у сфері протидії торгівлі людьми окреслила, що громадські організації, їх члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни під час здійснення контролю у сфері протидії торгівлі людьми мають право:

1) надавати інформацію щодо порушення законодавства у сфері протидії торгівлі людьми та про виявлені факти торгівлі людьми і захисту осіб, які постраждали від торгівлі людьми;

2) здійснювати моніторинг стану протидії торгівлі людьми та захисту осіб, які постраждали від торгівлі людьми;

3) співпрацювати із суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми;

4) інформувати населення з питань протидії торгівлі людьми.

З метою створення умов для протидії торгівлі людьми та пов'язаній з нею злочинній діяльності Кабінет Міністрів України постановою затвердив Державну цільову соціальну програму протидії торгівлі людьми на період до 2015 року [4], та 7 жовтня 2015 року схвалив Концепцію Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року (далі – Програма) [8].

Планом заходів з виконання Програми визначено завдання щодо підвищення рівня обізнаності населення у сфері протидії торгівлі людьми, її первинної профілактики, зокрема:

- проведення опитування з метою визначення рівня обізнаності різних груп населення з питань торгівлі людьми;
- підвищення рівня обізнаності населення щодо сучасних проявів торгівлі людьми, а також засобів і методів, що використовуються торгівцями людьми (вироблення та розповсюдження соціальної реклами, виготовлення буклетів, плакатів тощо);
- залучення молоді до проведення інформаційних і культурно-просвітницьких заходів;
- проведення інформаційно-роз'яснювальної та просвітницької роботи у сфері трудової міграції;
- проведення інформаційних кампаній з питань зайнятості в Україні та за кордоном, безпечної і регульованої трудової міграції, прав працівників – мігрантів;
- проведення за участю дітей, учнівської та студентської молоді і їх батьків профілактичних та просвітницьких заходів щодо протидії торгівлі людьми (з особами, що є батьками та опікунами; з особами, залученими до найгірших форм праці, зокрема з тими, що надають платні сексуальні послуги; з особами, які мають намір здійснити працевлаштування за кордоном; з безробітними особами; з громадянами іноземних держав, особами без громадянства, у тому числі тими, що звернулися до державних органів України з метою отримання статусу біженця) [4].

Наказом Державного комітету телебачення і радіомовлення України від 13 червня 2012 № 159 «Про реалізацію Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року» були визначені такі завдання:

- сприяти висвітленню державними телерадіоорганізаціями питань, пов'язаних із зайнятістю населення в Україні та за кордоном, безпечною і регульованою трудовою міграцією, правами працівників-мігрантів; особливостями працевлаштування на роботу за кордоном, ризиками трудової міграції, особливостями міграційного законодавства країн-реципієнтів; обізнаністю населення щодо сучасних проявів торгівлі людьми, а також засобів і методів, що використовуються торгівцями людьми;
- сприяти залученню до проведення роз'яснювальної роботи щодо державної політики у сфері протидії торгівлі людьми державних та комунальних друкованих засобів масової інформації [5].

У цьому напрямку також визначені повноваження Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді (далі – Центри), працюють міжнародні й національні громадські організації. Регулярно проводяться різноманітні заходи з відвертання торгівлі людьми (просвітницькі лекції, бесіди, тренінги як з дорослим населенням, так і з школярами та студентами). Надається юридична

допомога потенційним жертвам торгівлі людьми, а також психологічна допомога – потерпілим.

Так, Центри мають здійснювати:

- виявлення та облік осіб, які постраждали від торгівлі людьми;
- надання інформації, консультацій, юридичних, медичних, психологічних послуг;
- заходи щодо визначення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми;
- допомогу в працевлаштуванні та оформленні документів;
- формування навичок долати труднощі;
- реабілітацію та реінтеграцію;
- сприяння в розв'язанні житлово-побутових проблем;
- забезпечення тимчасовим житлом через заклади соціального обслуговування.

І ця їх діяльність також потребує інформаційного забезпечення та ширшої поінформованості й обізнаності.

Важливим є відкриття і робота «гарячих» телефонних ліній з питань, що можуть виникати у потенційних жертв та постраждалих осіб. В Україні діє національна безкоштовна «гаряча» лінія та телефони, за якими допомагають міжнародні громадські організації та фонди, довідки органів влади з питань працевлаштування і виїзду за кордон.

Основна мета встановлення «гарячої лінії довіри» полягає в створенні можливостей безпосередніх контактів з реальними і потенційними жертвами торгівлі людьми. По «гарячій лінії» можна отримати адресу інформацію про візові правила, про можливі наслідки нелегального працевлаштування, шляхи легального працевлаштування, основні принципи законодавства різних країн про нелегальних емігрантів, номери телефонів громадських організацій за кордоном та номери телефонів українських посольств і консульств [6].

Нерідко консультанти «гарячих» ліній ідентифікують постраждалих та перенаправляють їх для отримання допомоги.

В Україні функціонують також гарячі лінії Міжнародної організації з міграції, Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда-Україна», Контакт-центру Міністерства закордонних справ України, Міністерства внутрішніх справ України, Інтерполу, Державної прикордонної служби України «Довіра».

Державною службою зайнятості України постійно проводиться робота із направлення осіб на професійне навчання, що сприяє зменшенню безробіття та підвищенню кваліфікації населення. Після професійного навчання рівень працевлаштованих безробітних з кожним роком збільшується. Веб-портал Державної служби зайнятості (www.dcz.go.ua) став найбільш відвідуваним урядовим Інтернет-ресурсом. На ньому представлено перелік популярних українських і закордонних Інтернет-сайтів з пошуку роботи, інформацію про ринки праці різних країн, про двосторонні угоди щодо працевлаштування та соціального захисту трудових мігрантів.

Неурядові організації відіграють життєво важливу роль в боротьбі з торгівлею людьми: вони мають певну автономію і володіють досвідом залучення громадськості до цього питання, добиваються змін в політиці місцевої влади і турботи з їх боку про осіб, які постраж-

дали від торгівлі людьми. Увага громадськості — ключ до успіху руху проти торгівлі людьми. Незважаючи на відмінності в стратегії та ідеології, у всіх неурядових організацій одна мета: покласти край торгівлі людьми. Лише шляхом співпраці в сферах політики, законодавства і надання безпосередньої допомоги потерпілим можливо комплексно і стабільно вирішити проблему цього кричущого порушення прав людини.

Результати дослідження Представництва Міжнародної організації з міграції в Україні [7] показали, що серед форм торгівлі людьми найчастіше українці чули про ситуації продажу чи втягнення людей у сексуальне рабство (92%), дещо рідше чули про продаж та втягнення в трудове рабство (82%) і ще рідше – про продаж, передачу чи втягнення дітей до примусового заняття жебрацтвом, використання в порнобізнесі, інших комерційних цілях (74%) та незаконне усиовлення дітей для їх подальшої експлуатації (67%). При цьому слід зазначити, що мешканці Центру, Півночі та Заходу, тобто регіонів із більшою частково уразливими груп, частіше чули про різні форми торгівлі людьми, аніж мешканці Сходу та Півдня. Даним дослідженням було охоплено 2500 респондентів різної статі віком від 14 до 65 років, які представили шість макрорегіонів України (Захід, Центр, Київ, Північ, Схід, Південь) і які відповідали на такі блоки питань: про інформацію, яку слід поширювати для запобігання торгівлі людьми; про категорії населення, серед якого найбільш доцільно поширювати цю інформацію; про найбільш ефективні канали комунікації.

Крім того, більшість населення знає, що ситуації торгівлі людьми можуть трапитись з українцями як в Україні, так і за кордоном, однак близько 20% серед тих, хто чув про ту чи іншу форму торгівлі людьми, помилково вважають, що такі ситуації переважно трапляються за кордоном. Близько третини населення не вірить у те, що люди старше 45 років можуть стати жертвами торгівлі людьми.

Особливо слід звернути увагу на те, що за результатами дослідження виявлено, що для більшості людей знання про торгівлю людьми є суто теоретичними, і вони не прикладають їх до обставин власного життя.

Зокрема, 70% населення повністю виключає можливість потрапляння у ситуацію торгівлі людьми. 67% людей з досвідом зовнішньої та/або внутрішньої трудової міграції повністю виключає можливість потрапляння у ситуацію торгівлі людьми. До того ж, ті, хто заперечує можливість потрапляння в ситуацію торгівлі людьми («це однозначно ніколи зі мною не трапиться») більш схильні до ризикованої поведінки, аніж ті, хто допускає таку можливість («ймовірно це може статися зі мною» або «важко сказати») [7].

Слід також відзначити, що колишні мігранти більш схильні до ризикованої поведінки, ніж ті, хто не має досвіду трудової міграції. Важливість інформаційної роботи серед колишніх мігрантів доповнюється тим фактом, що вони своїм прикладом і розповідями про успішні поїздки втягують у ризиковані практики інших людей без відповідного досвіду.

Все це означає, що найбільший вплив на наміри щодо ризикованої поведінки матиме комунікація близькості, реальності ситуацій торгівлі людьми. Саме тому необхідно інформувати про те, що жертвами цих ситуацій стають не маргінальні верстви населення, а

звичайні, досвідчені люди, котрих у відповідні ситуації втягують люди, яким довіряють.

Крім того, 25% населення не вірять у допомогу жодної організації і вважають, що при потрапленні у ситуацію торгівлі людьми можна розраховувати тільки на себе або родичів та друзів (люди з досвідом зовнішньої та/або внутрішньої міграції найчастіше не вірять у будь-яку допомогу – 35%) [7].

Висновки. Підсумовуючи викладене, слід наголосити: той факт, що рівень обізнаності населення з різними формами, причинами та способами захисту від торгівлі людьми, як з'ясувалось, не впливає на наміри щодо ризикованої поведінки, не означає, що поширення відповідної інформації є даремним.

Це означає лише, що відповідну інформацію слід поширювати таким чином, щоб реципієнти уявляли собі реальність ситуацій торгівлі людьми у власному житті.

Насамперед необхідно інформувати, що жертвою торгівлі людьми може стати кожна людина в досить звичайних життєвих обставинах: досвідчені мігранти, чоловіки та жінки, молоді та старі тощо. Також варто наголосувати на тому, що втягують жертв у відповідні ситуації переважно особи, яким довіряють (близькі люди, друзі, колеги та роботодавці тощо). Поки люди не усвідомлюють особисту загрозу торгівлі людьми, вони не враховуватимуть цей ризик у своїй поведінці.

Крім того, відповідно до виявлених пробілів в обізнаності населення рекомендується більше інформувати про: трудове рабство, жертвою якого можуть стати людина будь-якої статі та віку, торгівлю дітьми, внутрішню торгівлю людьми та обставини потрапляння у відповідні ситуації (зокрема, про небезпеку нелегального працевлаштування в різних сферах), реальні випадки допомоги від Міжнародної організації з міграції та подібних організацій.

Щодо каналів комунікації рекомендується насамперед використовувати телебачення та Інтернет. На телебаченні та радіо доцільно було б транслювати, наприклад, соціальний ролик щодо реальності загрози торгівлі людьми, а через пресу та Інтернет – давати конкретні поради.

В контексті реалізації державної політики протидії торгівлі людьми в Україні необхідно враховувати, що довіра до інформаційного повідомлення є вищою, коли його джерелом виступають представники правоохоронних органів, церкви, органів державної влади національного та місцевого рівня, українських громадських організацій.

Оскільки програмним документом та пов'язаними нормативно-правовими актами з питань протидії торгівлі людьми на сьогодні не визначено направленості інформаційних кампаній та механізмів впровадження заходів з підвищення рівня обізнаності населення з питань торгівлі людьми, відповідальним органам доцільно рекомендувати наступне:

- підтримувати медіа та інформаційні проекти з протидії торгівлі людьми;
- розширювати діяльність гарячих телефонних ліній та телефонів довіри;
- проводити інформаційно-роз'яснювальну роботу серед найбільш уразливих категорій населення з питань торгівлі людьми, інформувати також громадськість через Інтернет;

- вивчати дослідження та результати роботи міжнародних організацій та проектів, які протидіють торгівлі людьми, та сприяти відповідним досягненням в Україні;
- залучати до допомоги та поширення інформації про протидію торгівлі людьми і можливості отримання допомоги служби безоплатної правової допомоги;
- здійснювати постійний моніторинг роботи у цьому напрямку місцевих органів виконавчої влади.

Література.

1. Дядюра К.О. Засоби протидії торгівлі людьми: міжнародно-правовий досвід [Електронний ресурс] / К.О. Дядюра – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2007-2/07dkompd.pdf>.
2. Закон України «Про протидію торгівлі людьми» / Верховна Рада України; Закон від 20 вересня 2011 року № 3739-VI. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3739-17/print1321276180585220>.
3. Костючек М. Ф. Торгівля дітьми як соціально-педагогічна проблема: / М.Ф.Костючек : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://alma-mater.inpu.edu.ua/magazines/elect_v/ NN12/10kmfysp.pdf.
4. Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року / Кабінет Міністрів України; Постанова, Програма від 21 березня 2012 року № 350 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/350-2012-%D0%BF>.
5. Про затвердження Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми / Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок від 25 липня 2012 року № 660 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/660-2012-%D0%BF>.
6. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми / Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок від 22 серпня 2012 року № 783 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/783-2012-%D0%BF>.
7. Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми / Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок від 23 травня 2012 року № 417 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/417-2012-%D0%BF>.
8. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року / Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 7 жовтня 2015 року № 1053-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1053-2015-%D1%80.9>. Про реалізацію Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року / Державний комітет телебачення і радіомовлення України; наказ від 13 червня 2012 року № 159. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN75311.html.
10. Ємельянова Г.Н. Торговля людьми как социальная проблема / Г.Н. Ємельянова. // Региональные проблемы социальной работы: материалы научно-прак-

тичної конференції Харківського інституту екології та соціального захисту : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecosoc.kharkov.ua/publ/6-1-0-6>.

11. GfK for IOM. Короткий звіт дослідження рівня обізнаності з явищем торгівлі людьми. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iom.org.ua/ua/pdf/Summary_trafficking_GfK_final_UKR.pdf.